

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

25 oktober 2004

DISCUSSIONOTA

Onderwijs en Vorming

2004-2009

ingediend door de heer Frank Vandenbroucke,
Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming

Met deze beleidsnota wordt voor de periode 2004-2005 een meer concrete uitwerking gegeven aan de basisopties in het regeerakkoord. Een beleidsnota geeft de grote strategische keuzen en opties van het beleid voor de duur van de regeerperiode weer. De nota is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen, daar waar nodig, ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

INHOUD

Blz.

1.	Inleiding.....	4
2.	Uitgangspunten.....	4
2.1.	Algemene doelen - maatschappelijke effecten.....	4
2.2.	Beleidsmethoden	5
3.	Strategische beleidslijnen en hun instrumenten	6
3.1.	Talenten ontwikkelen tot competenties	6
3.2.	Competenties omzetten in transparante kwalificaties	10
3.3.	Een levenslang basisrecht op kwaliteitsonderwijs en -vorming waarborgen.....	14
3.4.	Gelijke kansen in onderwijs en vorming bevorderen.....	18
3.5.	Veilige leeromgevingen garanderen.....	22
3.6.	Leerkrachten in hun professionalisering ondersteunen.....	23
3.7.	Effectief en doelmatig bestuur in onderwijs en vorming stimuleren	25

1. Inleiding

Om het onderwijs- en vormingsbeleid voor de komende legislatuur in alle ernst en openheid te kunnen bespreken met het Vlaams Parlement en met de betrokkenen van het middenveld, stellen we u deze discussienota voor, die het gesprek moet stofferen met het oog op de uitwerking van de definitieve beleidsnota. De tekst bevat dan ook nog een aantal vragen.

Het debat over deze nota dient o.m. om te kunnen bepalen waar de meest prangende budgettaire noden zitten, zodat we in het kader van de door de Vlaamse regering op te stellen meerjarenplanning, die besproken zal worden samen met de begrotingscontrole 2005, prioriteiten kunnen stellen. Tekstdelen weergegeven in vette letters, hebben implicaties van budgettaire aard.

2. Uitgangspunten

2.1. ALGEMENE DOELEN - MAATSCHAPPELIJKE EFFECTEN

Het onderwijs en de vorming van de Vlaamse gemeenschap staan bekend voor hun kwaliteit. Die kwaliteit is in eerste instantie het resultaat van de stielkennis en de inzet van het onderwijzend, ondersteunend en ander personeel. Dag in dag uit, zorgen leerkrachten, opleiders, docenten en hun directies ervoor dat leerlingen, cursisten en studenten van een kwaliteitsvol aanbod van onderwijs en vorming kunnen genieten.

Het komt erop aan die kwaliteit te behouden en ze verder aan te scherpen in de uitbouw van een lerend Vlaanderen, waarin niemand uitgesloten wordt. Hiermee staan we voor een grote opdracht. In onze kennisintensieve samenleving komen scholing en vorming meer dan ooit op de voorgrond. Al op jonge leeftijd moeten de talenten van de mensen worden aangesproken en ontwikkeld, moet hun leerplezier worden aangewakkerd en de basis worden gelegd, zodat ze gedurende hun hele leven de competenties kunnen verwerven waarmee ze de maatschappelijke uitdagingen kunnen aangaan, die zich op verschillende vlakken situeren..

Een belangrijke uitdaging ligt op het vlak van de werkgelegenheid. Het optrekken van de activiteitsgraad van de actieve bevolking is prioritair voor de Vlaamse regering. Loopbanen kennen veel meer overgangen dan vroeger. Al dan niet gewild verandert men vaker van job. Ook binnen een job moet men zich flexibeler opstellen en steeds bijleren. Onderwijs en vorming moeten er dus niet alleen meer voor zorgen dat mensen werkzaam worden, maar dat ze dit ook kunnen blijven.

Maar er is meer. Ook in breed maatschappelijke zin volgen veranderingen zich snel op. In een veranderende samenleving zijn de kansen enorm, maar zijn er ook veel valkuilen. Tegelijk met de toegenomen complexiteit van de menselijke relaties zorgen de maatschappelijke veranderingen voor een toename van gevoelens van onzekerheid. Ook de sociale cohesie staat onder druk. Onderwijs en vorming moeten jongeren en volwassenen daarom competenties aanreiken waarmee ze de diversiteit en de complexiteit van de samenleving beter aankunnen en de kwaliteit van hun leven en van het samen leven met anderen kunnen verbeteren. Onderwijs en vorming moeten de waarden uitdragen die zorgen voor een verdraagzame en tolerante samenleving en die de participatie aan het maatschappelijke, culturele en politieke

leven aanmoedigen. En, ten slotte, onderwijs en vorming hebben een wezenlijke rol in de persoonlijkheidsontwikkeling van jonge mensen. Al deze functies zijn ook onderling verbonden: plezier vinden in leren, ontwikkelen van nieuwsgierigheid, dit zijn bijvoorbeeld doelen die rechtstreeks in verband staan met het ontwikkelen van wetenschappelijk onderzoek en innovatie.

Indien Vlaanderen wil uitgroeien tot een duurzame kenniseconomie en een inclusieve en lerende samenleving, dan zullen onderwijs en vorming hierin een expliciete opdracht moeten erkennen. Inspanningen zijn nodig om de doorstroming door onderwijs te bevorderen, een goed gekwalificeerde uitstroom te garanderen voor elkeen, schoolmoeheid en spijbelen tegen te gaan en ervoor te zorgen dat alle jongeren de noodzakelijke competenties verwerven, vertrekkende van het talent van elkeen. Dit begint bij het kleuteronderwijs en strekt zich uit over het hele onderwijs. **Daarnaast moet het aandeel van de Vlaamse actieve volwassen bevolking dat deelneemt aan opleidingen, sterk toenemen.** Immers onderwijs en vorming zijn hoe langer hoe meer het kanaal bij uitstek waarlangs de levenskansen van mensen worden bepaald.

2.2. BELEIDSMETHODEN

Hoewel politici gedreven worden om korte termijninitiatieven te nemen, zullen we op gebied van werk, onderwijs en vorming de tijd nemen om na te denken over een integraal beleid op langere termijn. Het is daarbij niet alleen belangrijk na te gaan welke maatregelen we kunnen nemen, maar evenzeer hoe die maatregelen sporen met de situatie waarin ze moeten worden toegepast. De kwaliteit van het Vlaams onderwijs en van de vorming geeft ruimte om niet overhaast te werk te gaan, maar te zorgen voor een duidelijk perspectief op langere termijn.

Dit langetermijnperspectief laat ook toe het toekomstig beleid grondig te bespreken met de Vlaamse parlementsleden en het middenveld. Natuurlijk moet het overleg doelmatig zijn en binnen een redelijke termijn worden afgerond. We nemen het engagement om ernstig en open overleg te voeren met alle betrokkenen, ook met het oog op het tot stand komen van CAO's.

Momenteel zijn reeds afspraken gemaakt met de vakorganisaties om in werkgroepen volgende thema's te behandelen: verloning en administratieve problematiek, vervanging, werkdruk en planlast, syndicale relaties, loopbaan en uitvoering vorige CAO's. Er zal worden nagegaan bij welke thema's de Inrichtende Machten zullen worden betrokken.

Ook in andere dossiers zal in de toekomst het onderwijsbeleid tot stand komen via een proces van overleg met alle betrokken actoren.

Werken op langere termijn en in overleg met het middenveld laat toe dat er maatregelen worden uitgetest, vooraleer ze algemeen worden ingevoerd. Daarvoor hebben we het begrip *proeftuinen* ingevoerd. We zullen zoeken naar mogelijkheden om deze proeftuinen op te starten in de beste omstandigheden en zonder de rechtszekerheid in het gedrag te brengen.

3. Strategische beleidslijnen en hun instrumenten

3.1. TALENTEN ONTWIKKELEN TOT COMPETENTIES

Onderwijs en vorming moeten bijdragen tot de talentontwikkeling van alle mensen. Ze moeten die talenten omvormen tot competenties, die belangrijk zijn voor werk, gezin, vrije tijd, persoonlijkheidsontwikkeling, culturele ontplooiing, maatschappelijke participatie en welbevinden. Onderwijs en vorming moeten op een samenhangende manier zowel de culturele en persoonlijkheidsvorming realiseren, als goed voorbereiden op een zinvolle job.

We zullen de onderwijs- en vormingsinstellingen dan ook de instrumenten en de ruimte geven om te innoveren en zich zo te organiseren dat ze de talent- en competentie-ontwikkeling van alle leerlingen, studenten en cursisten centraal stellen, inclusief de competenties en de attitudes om zelf sturing te geven aan verder leren en ontwikkelen.

3.1.1. Leren uitdagend maken

Het leerplichtonderwijs staat voor de dubbele opdracht bij de leerlingen competenties te ontwikkelen waarmee ze aan de slag kunnen en hen duidelijk te maken dat de competentie-ontwikkeling niet stopt na de leerplicht. Cruciaal is dat leerlingen leren hoe ze hun leerproces zelf in handen kunnen nemen en over de vaardigheden beschikken om levenslang hun competenties op punt te stellen. De motivatie om te leren hangt echter nauw samen met de mate waarin men leren zinvol en boeiend vindt. Leren is niet mogelijk in omgevingen die niet uitnodigen tot nieuwsgierigheid en leerplezier. Daarom moet het onderwijs op zoek gaan naar manieren om de betrokkenheid van jongeren bij het leren te verhogen, hun diverse talenten aan te spreken en te zorgen voor meer succeservaringen. Er kan daarvoor worden gedacht aan een verruiming van de basisvorming met onder meer sport, kunst en cultuur, het leren te organiseren rond levensechte opdrachten, ervaringsleren in te bouwen, wetenschappelijke nieuwsgierigheid en ondernemersschap te prikkelen, schoolse en buitenschoolse leersituaties te combineren, langdurige stages en altemnerend leren te ontwikkelen. **Om de digitale kloof te dichten, is het belangrijk dat scholieren meer en beter toegang krijgen tot het internet en dat ze vlot kunnen beschikken over ICT-infrastructuur.**

Investeren in de bevordering van de cultuurparticipatie en -educatie door en voor allen gebeurt best via het onderwijs, meer bepaald door de cultuureducatie op school te versterken en in samenwerking met het deeltijds kunstonderwijs. De Vlaamse regering zal binnen de beschikbare begrotingsmarges en in overleg met onder meer de sportclubs en hun federaties, de gemeenten en het onderwijsveld een eigen Vlaams sportmodel uitwerken dat aandacht besteedt aan kwalitatieve opleiding, **aangepaste infrastructuur en een duurzame financiering. Topsportscholen en een hoogwaardige ondersteuning** zullen jonge beloftevolle sporters alle kansen geven om een sportloopbaan uit te bouwen. We bouwen verder aan de initiatieven op het vlak van het topsportbeleid en doen dit in samenwerking met de sportfederaties, het Olympisch en Interfederaal Comité, de universiteiten en hogescholen. Niet alleen topsport, maar ook de lichamelijke opvoeding in het algemeen en het bewegen op school, belangrijk voor de fysieke fitheid van onze jeugd, verdienen meer aandacht.

Mensen willen leren wat relevant is en wat hen ook aantrekt. Externe relevantie van onderwijs en vorming heeft o.a. te maken met aan de arbeidsmarkt en technologische ontwikkelingen goed aangepaste inhouden, met competenties die zinvol zijn in het sociaal functioneren, met vormingsconcepten die ruimte bieden aan persoonlijkheidsontwikkeling en culturele

emancipatie. Het stimuleren van de participatie van volwassenen aan onderwijs en vorming zal daarom pas lukken, indien deze beter aansluiten op hun behoeften en de behoeften van de samenleving. Participatie aan onderwijs en vorming draagt ook bij tot hun persoonlijke of sociale ontplooiing, tot zelfredzaamheid en tot het verwerven van een volwaardige plaats in de samenleving. Het effect van participatie zal ook groter zijn wanneer kan voortgebouwd worden op vroegere leerervaringen en verworven competenties. **Bij de acties om de participatie aan levenslang leren te bevorderen, moet de toeleiding van laaggeschoolden naar onderwijs en vorming een prioriteit vormen.**

3.1.2. Brede school uitbouwen

Om meer talenten aan te spreken en in competenties om te zetten en creativiteit en sociale vaardigheden te stimuleren, zullen we ervoor zorgen dat de idee van de brede school in het Vlaams onderwijs haar weg kan vinden. Scholen moeten de nodige ruimte en ondersteuning krijgen om samenwerkingsverbanden met zeer diverse partners (welzijn, beroepswereld, verenigingen,...) uit de buurt aan te gaan die de betrokkenheid van de leerlingen en hun ouders, maar ook van de buurtbewoners bij de school, versterken. Brede scholen kunnen hun aanbod naar de leerlingen verruimen en zo bijdragen tot een aantrekkelijker leerklimaat en tegelijk ook gemeenschapsprojecten voor de buurtbewoners ontwikkelen. Een brede school kan bijdragen tot onder meer een efficiënter gebruik van de sportinfrastructuur van de gemeenten en van de scholen – zowel tijdens als na de schooltijd – en het ruimer inzetten van de ICT-infrastructuur in het kader van de bestrijding van de digitale kloof.

3.1.3. Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt versterken

De school heeft als eerste opdracht de talenten van jonge mensen te ontplooiën binnen een harmonieuze persoonsontwikkeling. Dat het thema onderwijs-arbeidsmarkt zoveel aandacht krijgt, is terecht, maar dit staat niet haaks op de integrale opdracht van onderwijs. We willen de kloof dichten die nu tussen twee van de belangrijkste menselijke activiteiten, leren en werken, bestaat. Leren en werken zijn vandaag zo vervlochten, dat we beter spreken van een continuüm dat bijna een leven lang duurt. Intussen weten we dat in opleiding ook werken sterk leerrendement kan hebben, beseft men op de werkvloer dat leren een loopbaan lang duurt. Tussen de wereld van leren en werken ligt niet één grote brug die je mist of oversteekt. Er zijn vele oversteekplaatsen – brede en smalle – die meermaals genomen worden in een win-winsituatie voor iedereen.

De Vlaamse regering wil terzake efficiënt handelen en de hinderpalen overwinnen die in de weg staan voor maximale doelmatigheid tussen de werelden van leren en werken. Er moet aan visie-ontwikkeling worden gedaan, twee logica's en culturen moeten met elkaar worden verzoend. Het gaat bovendien om heel veel actoren, wat beleidsmatige doortastendheid zal nodig maken. Het te voeren beleid moet afgestemd, gecoördineerd, hier en daar geïntegreerd worden. De formule van het partnership doet recht aan ieders eigenheid maar laat toe dat er niet overlappend gewerkt wordt. Daar gaan we voor!

De Koning Boudewijnstichting (KBS) lanceerde een alomvattende oproep tot vernieuwing van onderwijs en vorming in *Accent op talent*. Een 16-tal projecten, waaraan ongeveer 60 voortrekkersscholen werken, experimenteren rond anders leren, anders kiezen en anders (be)sturen. Anders werken, de vierde lijn, wordt aangestuurd door een 15-tal voortrekkersbedrijven. **In overleg met de KBS neemt de Vlaamse regering de centrale**

aansturing van het project over en plaatst het in het globale vernieuwingsbeleid rond onderwijs, werk en vorming. Zij hanteert hiervoor de methodiek van de proeftuinen.

In een perspectief van talentontwikkeling voor allen moeten stappen gezet worden om de beschotten tussen de onderwijsvormen ASO, TSO, BSO en KSO af te zwakken, zodat elkeen de leerweg vindt die het best aan zijn of haar talenten beantwoordt. Niet de onderwijsstructuren, maar de noden van elke individuele leerling moeten daarbij het uitgangspunt zijn.

De verschillende vormen van deeltijds leren zullen – met respect voor hun eigenheid en werkwijze – onder één beleid worden gebracht. We gaan na hoe de talenten van jonge mensen door de combinatie van leren en werken en een verbetering van de studiekeuzebegeleiding optimaal kunnen worden omgezet in competenties. We opteren resoluut voor een voltijds engagement, zo mogelijk met werk, en waar dat niet mogelijk is, met brugprojecten of voortrajecten. We gaan na hoe de leerwinst van de deeltijdse werkervaring kan worden geattesteerd binnen de globale kwalificatiestructuur. We beschikken voor zo'n beleid over verschillende instrumenten zoals het beleidsvoerend vermogen van centra (personeelsinzet, autonomie), samenwerking met welzijnsinstanties, flexibilisering van leertrajecten, aantrekkelijkheid van het studie-aanbod, goede afspraken binnen sectorconvenants. **Op termijn moet rekening worden gehouden met het eventueel wegvallen van de financiering van het deeltijds beroepssecundair onderwijs vanuit de Europese Structuurfondsen.**

Voor de vele leerlingen met onontgonnen technisch talent moeten we een beleid ontwikkelen dat van TSO-BSO-scholen (vooral maar niet alleen scholen voor industriële technieken) slagkrachtige partners maakt in het landschap van beroepsopleiders en ook wegbereiders voor het hoger technisch onderwijs. Iedere school ontwikkelt in dat kader een beleid waarbij zij met diverse economische sectoren tot convenantafspraken komt en lid wordt van een regionaal afsprakenplatform zoals bijvoorbeeld de regionale technologische centra (RTC's). **Voor hoogtechnologische infrastructuur worden er binnen de RTC's afspraken gemaakt rond de toegankelijkheid ervan voor leerlingen.** Bij zulke afsprakenplatforms worden alle opleiders en de sociale partners – de sectoren inbegrepen - betrokken. **Voor basisuitrusting kent de overheid de nijverheidsscholen gaandeweg, en in functie van de budgettaire ruimte, hogere werkingsmiddelen toe, opdat zij hun machineparken kunnen actualiseren en kunnen voldoen aan veiligheids- en milieuvoorschriften.** In overleg met de publieke opleidingsverstrekkers zal een optimale benutting van alle infrastructuur worden nagestreefd.

Het stimuleren van partnerschap tussen onderwijs en arbeidsmarkt zal geschraagd worden door afspraken met de sociale partners op interprofessioneel en sectoraal niveau. Sectorinstanties sluiten sinds enige jaren convenants af met de Vlaamse minister van Werk. Het gaat telkens om een raamtekst die sector per sector eigen accenten legt. Iedere sectorconvenant bevat een hoofdstuk onderwijs-arbeidsmarkt. We zullen de bestaande onderwijsconvenants daarin integreren. Specifiek naar de zorgsector toe zullen we meewerken aan de promotie van opleidingen naar de job van hulp- en zorgverlener.

Stages zijn een weldaad voor het ervaringsgericht leren en zijn noodzakelijk in de beroepsgerichte opleidingen. Basisvoorwaarden zijn een **sluitende regeling conform de Wet Welzijn op het Werk**, interessante stage-opdrachten die aansluiten bij de praktijklessen van de betrokken opleiding en leerlingnabije stagebegeleiding.

Sinds het einde van de jaren '90 loopt in een paar tientallen scholen en centra DBSO een experiment rond modularisering van het onderwijsaanbod. Tegen 2007 moet de evaluatie van dat experiment toelaten een beslissing in dat kader te nemen met het oog op de meerkost, de effectiviteit voor leerlingen, het maatschappelijke rendement en de administratieve last voor scholen.

De aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt heeft ten gronde te maken met heldere afspraken over het kader waarbinnen alle opleiders jongeren en volwassenen voorbereiden op hun taak op de arbeidsmarkt. Het gaat ook om nascholing, bij-, of omscholing, om hun tewerkstelbaarheid een beroepsloopbaan lang te verzekeren. We spreken vandaag van een transitionele arbeidsmarkt. Hij wordt gekenmerkt door vele overgangen en flexibiliteit. Onderwijs zal daarmee rekening houden. Prioritaire zorg zal blijven uitgaan naar de meest kwetsbare jongeren.

3.1.4. Burgerschap stimuleren

De laatste decennia kreeg het streven naar persoonlijk belang en naar individuele waarden steeds meer voorrang op solidariteit. Om de sociale cohesie te versterken, is de vorming van burgerschap in en door het onderwijs meer dan ooit belangrijk. Daarbij zal ook aandacht moeten gaan naar de wijze waarop we kunnen vermijden dat degenen die in het onderwijs mislukken, gevoelens van achterstelling ontwikkelen. Hoewel het onderwijs inzake waardeopvoeding concurrentie ondervindt van andere maatschappelijke instituties, zoals de media, is het de enige sociale instelling waaraan alle leden van de samenleving gedurende een niet onaanzienlijke periode van hun leven participeren. Burgerschapsvorming kan evenwel niet beperkt blijven tot het curriculum. **Het schoolklimaat, alsook de aantrekkelijkheid, de degelijkheid en de netheid van de schoolgebouwen moeten de waarden en normen die in de lessen worden aangemoedigd, ondersteunen.**

Leerlingen moeten hun burgerzin in de schoolgemeenschap kunnen toepassen. Democratische vaardigheden moeten in de schoolomgeving zelf ook in praktijk worden gebracht. Daarom zullen we stimuleren dat leerlingen worden betrokken bij de vaststelling van regels en het reguleren van conflicten. De invoering van het leerlingenstatuut, dat een onderwijsgebonden concretisering van het Kinderrechtenverdrag zal zijn, zal bijgevolg worden gekaderd in een perspectief van burgerschap op school. Dat statuut mag immers geenszins leiden tot juridisering. Het moet voldoende ruimte laten voor de uitwerking en invulling per school of scholengemeenschap en zal de leerlingen aanmoedigen tot het opnemen van verantwoordelijkheid in het uitbouwen van hun school tot leefgemeenschap. Speciale aandacht moet daarbij gaan naar de taakbelasting en het welbevinden van de leerlingen.

Actief en gedeeld burgerschap worden bevorderd in het leren omgaan met verschillen in de schoolbevolking. Ook de ouders zullen worden aangesproken op hun burgerschap. Zij dragen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen tot meer burgerzin. Daarom zal een grotere betrokkenheid van de ouders bij beleidsmaatregelen worden nagestreefd.

3.1.5. Onderzoekspotentieel stimuleren

Een krachtig en innovatief onderzoekspotentieel vergt voldoende gekwalificeerde en talentrijke onderzoekers. Samen met de universiteiten en onderzoeksinstellingen en in overleg met de minister bevoegd voor Wetenschapsbeleid zullen voorstellen worden uitgewerkt.

Binnen de beschikbare begrotingsmarges zullen bijvoorbeeld afspraken gemaakt om de bijkomende middelen voor onderzoek en ontwikkeling evenwichtig te verdelen tussen het grensverleggende (fundamentele) onderzoek, het strategische basisonderzoek en het toegepaste onderzoek en de technologische (en maatschappelijke) innovatie.

De hogeschoolopleidingen van twee cycli hebben een belangrijke opdracht van academisering gekregen om volwaardig deel te kunnen uitmaken van het academisch opleidingsaanbod. Daarom moeten zij toegang krijgen tot wetenschappelijk onderzoek. De onderzoeksmissie van hogescholen concentreert zich op het projectmatige wetenschappelijke onderzoek, dat dus ook van meer toegepaste aard is. Via de associaties moeten onderzoekers van de hogescholen volwaardig kunnen participeren in het onderzoek aan universiteiten. Zo vermijden we versnippering van de onderzoeksmiddelen. De criteria waaraan academisering moet beantwoorden, zullen in wederzijds overleg worden gedefinieerd.

Meer buitenlandse onderzoekers zullen worden aangetrokken en Vlaamse onderzoekers aangemoedigd om aan een andere Vlaamse of een buitenlandse universiteit of onderzoeksinstelling te gaan werken. **Universiteiten hebben nood aan middelen en mogelijkheden om toponderzoekers aan te trekken en te behouden en om voor de postdocs een aantrekkelijke onderzoekscarrière uit te bouwen. Wervende kracht gaat uit van een goede onderzoeksomgeving met een goede onderzoeksinfrastructuur, met voldoende materiële, financiële en personele ondersteuning, met stimulerende contacten en ruimte voor het ontwikkelen van nieuwe onderzoekslijnen**

3.2. COMPETENTIES OMZETTEN IN TRANSPARANTE KWALIFICATIES

In onze samenleving moeten mensen hun competenties kunnen valoriseren op de arbeidsmarkt en elders door middel van kwalificaties. Kwalificaties geven een formele vorm en erkenning aan competenties en zijn dus essentieel. Het zichtbaar maken en erkennen van competenties, verworven in verschillende contexten, zal de doorstroming doorheen onderwijs en vorming en de toegang tot de arbeidsmarkt verbeteren. Het decreet betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid zette reeds een eerste stap in het omzetten van competenties in kwalificaties voor de arbeidsmarkt.

3.2.1. Een algemene kwalificatiestructuur verzekeren

Om de talenten en competenties die mensen verwerven, maximaal te valoriseren, zullen we een eenduidige en transparante kwalificatiestructuur uitwerken waarin elke kwalificatie of erkenning van competenties zal kunnen worden gesitueerd (EVK/EVC). Een kwalificatiestructuur is een omvattend raamwerk waarin alle soorten kwalificaties, inclusief diploma's, certificeringen en erkenningen van competenties, kunnen worden geplaatst. Iedereen die een kwalificatie verwerft of nastreeft, kan dus weten waar zijn of haar kwalificatie zich situeert tegenover andere en kan de juiste beslissingen nemen over het gewenste leertraject. Een kwalificatiestructuur zal ook toelaten elke kwalificatie op een juiste manier te waarderen en te valoriseren. De structuur zal dezelfde zijn voor zowel de arbeidsmarktgerichte EVC die de toegang tot de beroepen regelt, als de curriculumgerichte EVC die ervoor zal zorgen dat mensen kunnen verder bouwen op wat ze reeds geleerd hebben. De kwalificatiestructuur zal alle leerresultaten omvatten die leiden tot een door de Vlaamse Gemeenschap erkende bekrachtiging.

De strikte beschotten tussen onderwijs en andere formele vormingsverstrekkers in het erkennen van competenties zullen daardoor worden weggewerkt. Basisvoorwaarden voor een geïntegreerd beleid dat moet resulteren in één kwalificatiestructuur voor de brede wereld van onderwijs, werk en vorming zijn:

- het gebruik van een set van eenduidige begrippen door alle actoren; competenties en kwalificaties zijn daarbij sleutelbegrippen;
- alle opleidingen in en buiten onderwijs die beroepsopleiding omvatten, passen in eenzelfde kwalificatiestructuur;
- het erkennen van competenties kan de diplomering niet vervangen: afzonderlijke competenties kunnen leiden tot het behalen van een diploma, mits ze worden geïntegreerd binnen en aangevuld met elementen van algemene vorming;
- de specifieke eindtermen voor beroepsgerichte opleidingen binnen onderwijs en de standaarden die worden beschreven ten behoeve van de Titels van Beroepsbekwaamheid, die kunnen worden verworven bij het doorlopen van een EVC-procedure, moeten op elkaar worden afgestemd;
- opleiders geven zelf vorm aan hun opleidingen; zij moeten wel duidelijk maken waar die opleidingen passen binnen de kwalificatiestructuur.

Europese ontwikkelingen in het streven naar coherentie, transparantie en gelijkwaardigheid van kwalificaties zoals de Bologna- en Kopenhagenprocessen zullen uiteraard in aanmerking worden genomen. **In Europees verband wordt het Europass-systeem verder uitgewerkt.** Deze elektronische portfolio vermeldt alle formele, informele en non-formele leerresultaten, die in eender welke context werden verworven.

EVC zal het leerproces versoepelen en zelfs verkorten door de leertrajecten beter af te stemmen op de beginsituatie van de lerenden. EVC zal tegelijk de arbeidsmarktkansen van mensen verhogen door de toegang van beroepen te ontkoppelen van specifieke opleidingsvoorwaarden en zal garanderen dat mensen tijdens hun hele leven erkende (deel)certificaten met een duidelijk civiel effect en/of mogelijke vrijstellingen in diverse sectoren van onderwijs en vorming kunnen behalen.

Cruciaal is de uitwerking van een systeem van kwaliteitszorg inzake EVC en EVK. De wijze waarop de evaluatie en de validatie zullen gebeuren, is een belangrijk criterium. Even belangrijk is de beslissing over de organisaties die daarvoor kunnen instaan en hun accreditatie.

3.2.2. Flexibiliseren van de leertrajecten, onderwijs op maat

Met uitzondering van de mogelijkheden tot flexibilisering die recent voor het hoger onderwijs werden voorzien en enkele aanzetten tot modularisering, zijn de structuur en de organisatie van onderwijs vrij strak en lineair. **Op termijn is het noodzakelijk om in het leerplichtonderwijs flexibele leertrajecten uit te bouwen** die meer inspelen op de talenten, interesses en ambities van de jongeren. Het omzetten van competenties in kwalificaties kan worden verbeterd door leermodules te creëren die met (deel)certificaten worden bekroond.

Ook volwassenen zullen flexibele leertrajecten kunnen ontwikkelen, die beantwoorden aan hun behoeften, bijdragen tot hun persoonlijke en sociale ontplooiing en aansluiten bij vroegere leerresultaten en verworven competenties. **De sector van het volwassenenonderwijs en de vorming moeten beter aansluiten bij hetgeen volwassenen willen leren en de wijze waarop ze dat willen doen. Opdat ook laaggeschoolden en**

nieuwkomers de kans krijgen hun competenties te verbreden, zijn geïndividualiseerde trajecten in het raam van de basiseducatie wenselijk.

Om meer mensen bij levenslang leren te betrekken, zoals in Europees verband werd afgesproken, zijn immers nog heel wat inspanningen nodig. Een nieuwe structuur voor formeel leren zal de bestaande beschotten in het secundair onderwijs en tussen verschillende vormingsverstrekkers afbouwen en ervoor zorgen dat mensen kunnen verder bouwen op wat ze reeds geleerd hebben.

3.2.3. Samenwerking en synergie bevorderen

De combinatie van werk, onderwijs en vorming bij één minister biedt uitzonderlijke opportuniteiten. Tijdens deze legislatuur willen we lopende initiatieven op het snijvlak tussen onderwijs, vorming en werk onder één beleid brengen en leren en werken op die manier in een continuüm brengen. In dit geïntegreerd beleid nemen we onder andere de beweging mee die tijdens de vorige legislatuur binnen de Dienst Informatie Vorming en Afstemming (DIVA) op gang werd gebracht. Maar ook andere initiatieven, bijvoorbeeld ‘Accent op Talent’, krijgen hierin een plaats.

Om synergie te bevorderen zetten we een beleidsstructuur op waarin we drie niveaus onderscheiden: beleidsbepaling, -ondersteuning en uitvoering.

- Omdat de vormingsbevoegdheid nog verspreid zit over verschillende beleidsdomeinen (O&V, EWT, Cultuur), administraties en organisaties, installeren we op beleidsbepalend niveau een Ministerieel Comité, met de Vlaamse Ministers van Onderwijs, Vorming en Werk en van Cultuur..
- Een interdepartementale stuurgroep (onderwijs, vorming, werk, cultuur) staat in voor de beleidsondersteuning.
- Op uitvoerend niveau voorzien we verschillende uitvoeringsorganen. Specifiek voor vorming voorzien we in een afstemmingsplatform voor de publieke opleidingsverstrekkers. Ook de RTC's zullen op dit uitvoeringsniveau een rol spelen. Afhankelijk van de beleidsbepaling zal de nood aan andere uitvoeringsorganen moeten blijken.

3.2.4. Kwalificaties in de praktijk

De universiteiten en hogescholen zijn bezig met het implementeren van een nieuwe kwalificatiestructuur en samenwerkingsverbanden. Het gaat om ingrijpende veranderingen die geen speelbal mogen zijn van politieke verschuivingen. In de voorbije legislatuur is er op dit vlak zeer goed werk geleverd. We willen de instellingen de zekerheid bieden dat het gevoerde beleid duurzaam zal zijn.

Dit hervormingsproces zal worden verder gezet, desnoods bijgestuurd en afgerond we zullen het niet fundamenteel herzien. Dit wil onder meer concreet zeggen dat we de ontbrekende bouwstenen in het bouwwerk zullen invoegen. Zoals het Regeerakkoord duidelijk stelt, zullen we voor een overzichtelijk geïntegreerd decreet hoger onderwijs zorgen. De decreten van de voorbije jaren zullen daarbij met het universiteitendecreet van 1991 en het hogescholendecreet van 1994 worden geïntegreerd. Het is een ideale gelegenheid om daarbij de autonomie van de instellingen te vergroten en de planlast te verminderen.

De realisatie van een geïntegreerde hogeronderwijsruimte in Vlaanderen moet leiden naar een helder landschap waarin de respectieve missies van universiteiten en hogescholen duidelijk zijn. Tussen professionele en academische opleidingen moet er een duidelijk verschil in oriëntatie en finaliteit blijven bestaan, want we moeten de gepaste ontplooiingskansen kunnen geven aan de talenten van elke jongere en blijven tegemoetkomen aan de brede waaier van kwalificaties die de samenleving vraagt. Professioneel gerichte bacheloropleidingen hebben een maatschappelijk belangrijke rol omdat ze leiden tot kwalificaties die op de Vlaamse arbeidsmarkt zeer gewaardeerd worden. Samenwerking met het bedrijfsleven, projectwerking en dienstverlening zijn daarbij zeer zinvol, maar deze opleidingen hebben geen opdracht inzake wetenschappelijk onderzoek. Academische opleidingen daarentegen zijn op onderzoek gebaseerd en moeten in een omgeving aangeboden worden van wisselwerking tussen onderwijs en onderzoek. In die zin is de academisering van de twee-cycli-opleidingen aan de hogescholen een zeer grote uitdaging.

Hogescholen en universiteiten kunnen de mogelijkheden van de associaties voor vele vormen van samenwerking verder aanboren en benutten, zonder de associaties zelf in de plaats van de instellingen te laten treden. De kerntaken van onderzoek, onderwijs en dienstverlening blijven ondubbelzinnig bij de instellingen liggen, maar de associaties hebben een wezenlijke stimulerende en bemiddelende rol in de hun decretaal toebedeelde taken. Meer bepaald hebben zij een fundamentele opdracht in de academisering van de twee-cycli-opleidingen aan de hogescholen.

In overleg met hogescholen, universiteiten en associaties zullen nog precieze antwoorden op een aantal vragen moeten gegeven worden. Het betreft de precieze definitie en implicaties van academisering voor het onderzoeksbeleid in de hogescholen, het gewicht van associaties tegenover de instellingen zelf, de uitstroomkwalificatie van academische bachelors, de wenselijkheid van doorstroming van professionele bachelors, de verhouding tussen professionele en academische elementen in de masteropleidingen, de noodzaak en internationale herkenbaarheid van master-na-masteropleidingen, de accreditatie per opleiding of meer institutioneel, enz.

De Hogere Zeevaartschool krijgt een nieuw statuut, waarbij nagegaan zal worden of een fusie met een bestaande hogeschool wenselijk is.

We versnellen de erkenning en gelijkwaardigverklaring van buitenlandse diploma's. Waar mogelijk zal automatische erkenning worden nagestreefd. Door bilaterale en multilaterale afspraken inzake de verdere ontwikkeling van de Dublin-descriptoren en een Europees kwalificatie-raamwerk zouden de individuele procedures voor de erkenning van buitenlandse diploma's binnen Europa overbodig kunnen worden.

De opleidingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie (HOSP) krijgt een duidelijker plaats vanuit een geïntegreerde visie op onderwijs en vorming. Dit zijn immers maatschappelijk waardevolle opleidingen, die een sociaal belangrijke rol vervullen. Een geaccrediteerde HOSP-opleiding zal in de toekomst worden aangeboden door een hogeschool binnen de bachelor/master-structuur. HOSP-opleidingen die geen accreditatie aanvragen of die niet verwerven, moeten een eigen kwalificatie krijgen. Ze zullen – samen met opleidingen die na het secundair onderwijs kunnen gevolgd worden, zoals sommige 7de specialisatiejaren TSO, de opleidingen in de vierde graad secundair onderwijs en misschien nog andere opleidingen die niet echt in het secundair onderwijs thuis horen – onder de noemer "tertiair onderwijs" samengebracht worden. Eventueel kunnen korte opleidingen aan hogescholen en

universiteiten, leidend tot 'sub-degree' kwalificaties, daar eveneens gerangschikt worden. Dergelijke opleidingen behoren weliswaar niet tot het hoger onderwijs, maar kunnen via een geïntegreerd credit-systeem in vervolgtrajecten wel op een snelle manier tot een bachelor-kwalificatie leiden. In die context is het belangrijk dat de competenties verworven tijdens een HOSP-opleiding adequaat gevalideerd worden. Door de uitbouw van een systeem van tertiair onderwijs vermijden we ook dat er een kloof ontstaat in het kwalificatie-continuüm tussen het secundair onderwijs en het bachelorniveau.

3.3. EEN LEVENSLANG BASISRECHT OP KWALITEITSONDERWIJS EN -VORMING WAARBORGEN

Leerplicht is maar zinvol wanneer leerlingen ook een recht hebben op kwaliteitsvol onderwijs. Dat recht op kwaliteit stopt niet bij de leerplicht maar strekt zich verder naar het hoger onderwijs, het volwassenenonderwijs en publieke systemen van opleiding en vorming doorheen de levensloop. Een samenleving die leren als basisrecht erkent, moet voldoende investeren in kwaliteitsvol onderwijs en vorming. Door de samenleving georganiseerd onderwijs en vorming moet die kwaliteit zelf ook waarborgen door goede stelsels van kwaliteitszorg.

We zijn principieel voorstander van een verlaging van de leerplicht tot 5 jaar, waardoor we zeker zijn dat alle kinderen in Vlaanderen minstens één jaar kleuteronderwijs volgen. Federale initiatieven tot deze leerplichtverlaging zullen we steunen, zij het onder voorbehoud van de budgettaire mogelijkheden.

3.3.1. Financieringssystemen in het onderwijs hervormen

In Vlaanderen is de overheid de voornaamste financier van het onderwijs. Om vele redenen zal dit ook zo blijven. Voor het leerplichtonderwijs moet de publieke financiering van het onderwijs zo zijn dat ouders en leerlingen alleen maar minimale financiële inspanningen moeten dragen. Op de eerste plaats zullen we daarbij geleidelijk de kosteloosheid van het basisonderwijs invoeren, te beginnen met het 6de leerjaar en zo geleidelijk afdalend tot de eerste kleuterklas. Voor het secundair onderwijs ontwikkelen we een beleid van kostenbeheersing, met name voor additionele en extra-murosactiviteiten, gebaseerd op overleg op schoolniveau met alle betrokkenen in de participatieorganen. Beide worden verder uitgewerkt in paragraaf 2.4.

Toch zal de financiering door de overheid nooit volstaan om alle kosten van het onderwijs te dragen en aan alle behoeften van de instellingen op het gebied van omkadering, infrastructuur en didactische apparatuur te voldoen. Vandaar de noodzaak de onderwijsinstellingen ruimte te geven voor maatschappelijke dienstverlening en ondernemerschap. Om het onderwijs betaalbaar te houden, zeker in het licht van een levenslang leren, zullen we moeten nadenken over een maatschappelijk verantwoorde en billijke verdeling van de financiële inspanning tussen overheden en gebruikers en over de verantwoordelijkheid die de overheid en de werkgevers delen in het opleiden van werknemers.

Een eerste reeks vragen die zich opdringt, betreft de verdeling van de middelen over de verschillende uitgavencategorieën, namelijk de wedde en de professionalisering van het onderwijzend personeel, de werkingsmiddelen en de infrastructuur. **De vraag naar kosteloos**

onderwijs zet de werkingsmiddelen van de scholen onder druk en vereist op termijn een oplossing. Om te garanderen dat scholen kwaliteitsonderwijs kunnen blijven aanbieden, moet **een forse inhaalbeweging gebeuren voor de investeringen in schoolinfrastructuur.** Naast **die inhaalbeweging zijn voldoende structurele middelen nodig om de gebouwen te onderhouden, aan functionele noden aan te passen en de nodige (ver)nieuwbouw te voorzien.** Voor de investeringen in infrastructuur kan worden gedacht aan mogelijkheden om alternatieve financieringsmechanismen aan te boren. Mogelijke pistes van (co)-financiering zullen worden onderzocht.

Het Tivoli-akkoord dat een meer gelijke financiering van de onderwijsnetten voor het leerplichtonderwijs vooropstelt (groeipad naar 100/76), zal correct worden uitgevoerd. Aansluitend implementeren we stap voor stap **een nieuwe financieringswijze voor de omkadering en de werkingsmiddelen op basis van leerlingenkenmerken (kenmerken die samenhangen met persoonlijke eigenschappen en de sociale context) en schoolgebonden kenmerken (grootte, studierichting, vrije keuze, regio...).** We willen ervoor zorgen dat alle scholen van het leerplichtonderwijs die zich in dezelfde situatie bevinden over dezelfde middelen beschikken en dat kinderen met dezelfde noden een gelijke financiering krijgen. Het nieuw financieringsmechanisme wil op een geïntegreerde wijze tegemoet komen aan de noden van alle scholen en van al hun leerlingen. Dit betekent dat de criteria die voor de modulering van de financiering zullen worden gebruikt, goed gekozen moeten worden en doelmatig en efficiënt kunnen worden aangewend in het uitbouwen van een onderwijscontinuüm. Waar het gaat over het onderwijs aan leerlingen met specifieke behoeften, stellen zich ook een aantal beleidsdomein-overschrijdende vragen (Welzijn, Vlaams Fonds, RIZIV) en zal aandacht moeten gaan naar de verhouding tussen structuurversterkende en leerlingverbonden middelen.

Tegen 2007 zal **een nieuw financieringsmechanisme voor het gehele hoger onderwijs ontwikkeld worden.** De bestaande financieringssystemen lopen immers af in 2006. Dit nieuwe mechanisme zal rekening moeten houden met de mogelijkheden die het flexibiliseringsdecreet aan de instellingen geeft. Het is de bedoeling om tot een éénvoudig en transparant mechanisme te komen, dat de instellingen de zekerheid biedt van een adequate basisfinanciering. Daarnaast moet het mechanisme ook uitdagingen bieden aan de instellingen, mogelijk in de vorm van een output- of incentive-financiering. Bij deze ganse operatie zal de verdere democratisering van het hoger onderwijs centraal staan. Het versterken van de bestaande autonomie blijft een kernelement. Meer autonomie vereist echter dat de instellingen op een degelijke manier verantwoording afleggen over de besteding van hun middelen aan de hand van een analytische en economische boekhouding en jaarverslagen.

Het is nodig de hogescholen een bijkomende financiële injectie te geven, rekening houdende met de mogelijkheden van het budgettaire meerjarenplan. We zullen ons daarvoor op objectieve parameters en gegevens omtrent hun financiële situatie baseren.

De gewenste en geplande verdere groei van het levenslang en levensbreed leren van volwassenen vereist een beheersbare groei van de financiering ervan. Een nieuw decreet volwassenenonderwijs moet dit naar de toekomst toe garanderen. Billijkheidsoverwegingen zullen een leidraad moeten aanreiken voor het afbakenen van de financiële inspanningen van de overheid en om de bijdragen te bepalen die van individuele cursisten worden gevraagd. Een sterkere financiële betrokkenheid van de sociale partners in levenslang leren is aangewezen. Samenwerking onder alle opleidingsverstrekkers is essentieel om te komen tot effectieve aanwending van schaarse middelen.

Wij toetsen de methode, de controle en de analyse die het Rekenhof gehanteerd heeft bij het vastleggen van de leerlingencijfers van de verschillende gemeenschappen, nauwgezet aan de afspraken en uitgangspunten van het Sint-Elooisakkoord.

3.3.2. De prijs van de vrije keuze

We houden vast aan de vrijheid van onderwijs in haar dubbele betekenis. De rechten van de ouders moeten zodanig zijn dat de reële vrije keuze tussen scholen met een verschillend pedagogisch project mogelijk is. De onderwijsvrijheid van de verstrekkers mag niet worden afgeremd. De decreetgever heeft voor het secundair onderwijs het begrip vrije keuze nooit volledig vertaald. Vandaag realiseren we de vrije keuze onder meer door gedifferentieerde schoolnormen, de degressieve omkadering en minumpakketten. Wil men de ‘vrije keuze’ herbekijken, dan zal het in het kader van het nieuwe financieringssysteem o.m. hierover moeten gaan. Tevens dient de vraag gesteld in hoeverre de vrije keuze vandaag al is gerealiseerd, op welke wijze ze voor de diverse studiegebieden vorm moet worden gegeven en binnen welke geografische omschrijving we ze organiseren. We zullen ook de voorwaarden bepalen waaronder vrije en officiële gesubsidieerde scholen erkend kunnen worden als instellingen met een open karakter, die de vrije keuze kunnen waarborgen in regio's waar deze nog niet is gegarandeerd.

De overheid kan evenwel een aantal kwantitatieve en kwalitatieve criteria bepalen m.b.t. financiering en subsidiëring. Samenwerking onder de officiële scholen moet in ieder geval worden verstevigd. Problemen rond dun bevolkte studierichtingen of specifieke studierichtingen in TSO-BSO kunnen desgevallend via netoverschrijdende samenwerking en/of via convenants worden gerealiseerd. **We gaan na of afspraken mogelijk zijn of partnerships kunnen worden afgesloten om nieuwe initiatieven mogelijk te maken waar en wanneer de grondwettelijk gewaarborgde keuze niet gerealiseerd is en welke financiële middelen daartegenover staan (zie ook 2.3.1).**

Scholen krijgen, binnen vooropgestelde kwaliteitsdoelen en –normen, de ruimte om autonoom en met inspraak van alle betrokken actoren hun kwaliteitsbeleid uit te bouwen. De pedagogisch-didactische vrijheid wordt sterker verankerd bij de school en de scholengemeenschap, zowel voor vrije als voor officiële scholen.

Met de koepels zullen gesprekken worden gevoerd over diverse aspecten van de vrije keuze, o.m. over de voorwaarden waaronder scholen erkend kunnen worden als instellingen met een open karakter en de wijze waarop scholen de vrije keuze invullen.

3.3.3. Eindtermen en ontwikkelingsdoelen herzien

De overheid legt minimumdoelen -eindtermen en ontwikkelingsdoelen- op, die in alle scholen -ongeacht hun instroom- een vergelijkbare minimumkwaliteit waarborgen en op die manier mede voor gelijke kansen zorgen. De eindtermen en ontwikkelingsdoelen steunen op een maatschappelijke consensus omtrent het minimum aan kennis, vaardigheden en attitudes dat alle leerlingen moeten verwerven om in het onderwijs door te stromen en uiteindelijk succesvol af te studeren. Naast en bovenop dat minimum moeten de scholen uiteraard ruimte krijgen om hun eigen missie en visie te realiseren en moeten de leerkrachten ruimte krijgen voor de ontwikkeling van hun professionaliteit.

Het Arbitragehof stelde uitdrukkelijk dat men de eindtermen dient te beschouwen als door de Staat vastgelegde minimumnormen, zoals bedoeld in het Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten. Op basis van een evaluatie van de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen in termen van hun bijdrage tot zowel de kwaliteit van het onderwijs als de levenskansen van mensen zal worden nagegaan of een herdefiniëring en mogelijke vermindering ervan zich opdringt.

In ieder geval zal de procedure voor het bepalen van de specifieke eindtermen worden herzien. Die procedure is dermate complex dat de ontwikkeling van de eindtermen momenteel te traag vordert en dat ook in de toekomst soepele aanpassingen aan wijzigende omgevingsfactoren gehypothekeerd worden.

Doorheen de jaren zijn het aantal en de diversiteit van de vakoverschrijdende eindtermen toegenomen. Ook hier dringt zich een herziening op in termen van hetgeen men maatschappelijk relevant en belangrijk vindt. Het kan niet de bedoeling zijn de vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen tegen elkaar af te wegen. Het komt erop aan een evenwichtige mix te vinden overeenkomstig hun belang voor zowel sociale cohesie als sociale inclusie, als voor de ruimte van scholen om hun pedagogische visie te realiseren.

We aanvaarden niet dat bepaalde leerlingen (of hun ouders) deelname aan bepaalde lessen (biologie, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, zwemmen ...) die rechtstreeks raken aan de eindtermen en ontwikkelingsdoelen weigeren omwille van hun geloof of levensbeschouwelijke overtuiging.

3.3.4. Kwaliteitszorg stimuleren

Een geïntegreerd systeem van kwaliteitszorg steunt op twee pijlers, de interne en de externe.

Voor het verhogen van het beleidsvoerend vermogen van de onderwijsinstellingen is de interne kwaliteitszorg essentieel. Daarom mag ze geenszins verworden tot een voorbereiding op de externe. Interne evaluatie betreft de zelfevaluatie door de instellingen in functie van hun kwaliteitsbeleid en de realisatie van de eigen doelstellingen. Om die zelfevaluatie in het leerplichtonderwijs te realiseren, zal de overheid stimulerende initiatieven nemen.

Interne en externe kwaliteitszorg zullen op elkaar worden afgestemd. Weliswaar zal ook in de toekomst de overheid via de externe kwaliteitszorg door de onderwijsinspectie nagaan of individuele scholen en centra voldoen aan hun maatschappelijke opdracht en beantwoorden aan een aantal essentiële kwaliteitseisen. Geleidelijk echter zal de doorlichting evolueren naar een genuanceerde risicoanalyse van de scholen en zal -naast de huidige globale schooldoorlichting- een meer gedifferentieerde schooldoorlichting mogelijk zijn. Schooldoorlichting moet evenwel ook aandacht hebben voor andere facetten van het schoolbeleid, zoals het pedagogisch leiderschap, het financieel en materieel beleid zonder de planlast van de scholen te verhogen. Het beleidsvoerend vermogen van de school moet in kaart worden gebracht. Inspectieteams zullen competent moeten zijn op een grote verscheidenheid van domeinen, zoals onder meer organisatieontwikkeling, financieel management, diversiteitsmanagement.

De relatie tussen de inspectie en de pedagogische begeleiding zal worden uitgeklaard. Wat dat laatste betreft, zal worden nagedacht over een meer omvattende structuur waarin het geheel

van de ondersteuning die nu via verschillende steunpunten en projectfinanciering loopt, de pedagogische begeleiding en eventueel ook de nascholing een plaats vinden.

Bij de implementatie van het accreditatieproces in het hoger onderwijs zal de planlast en de administratieve en financiële verplichtingen die ermee gepaard gaan, goed in het oog worden gehouden. Intussen zal ook worden nagegaan of in de toekomst accreditatie van clusters van opleidingen, van departementen, faculteiten of zelfs van instellingen niet meer aangewezen is dan de accreditatie van individuele opleidingen. Vlaanderen zal samen met Nederland ernaar streven om met andere landen afspraken te maken over de wederzijdse erkenning van elkaars accreditaties.

Steeds meer worden internationale indicatoren en benchmarks vooropgesteld. Vlaanderen zal daarvan gebruik blijven maken om de kwaliteit van zijn onderwijs op te volgen. Er zal daarbij worden aangesloten bij internationale ontwikkelingen rond vergelijkingen van kwaliteit en effectiviteit van onderwijssystemen. Dergelijke indicatoren hebben een groot belang in de relatieve benchmarking en in het detecteren van sterktes en zwaktes, maar kunnen niet als absolute maatstaven worden gehanteerd. Toepassing van internationale kwaliteitsindicatoren in financieringssystemen, zoals reeds gebeurt in de verdeling van middelen van het Bijzonder Onderzoeksfonds aan de universiteiten, kunnen een positieve rol hebben, maar waakzaamheid voor eventuele perverse effecten blijft noodzakelijk. Zo is er voorzichtigheid geboden voor de toepassing van bibliometrische parameters in de humane en sociale wetenschappen.

3.4. GELIJKE KANSEN IN ONDERWIJS EN VORMING BEVORDEREN

De verhoogde onderwijsparticipatie heeft geen einde gemaakt aan de sociale ongelijkheid in het onderwijs. Ondanks alle inspanningen blijft het onderwijs sociale ongelijkheid reproduceren. De ongelijke startkansen, die verbonden zijn met de sociale, economische en culturele situaties waarin de jongeren leven, leiden tot ongelijke uitkomsten. De kloof tussen hoger- en lageropgeleiden wordt scherper.

3.4.1. Naar een actief toelatingsbeleid

Naast broers en zussen zal in de basisscholen voorrang worden gegeven aan kinderen uit de buurt. Om de schoolbuurt te omschrijven vormt de indeling in statistische sectoren wellicht een goed uitgangspunt. In steden met een groot aandeel leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands, worden instrumenten aangereikt om te komen tot evenwichtig samengestelde scholen. De doelmatigheid van de bepaling van de thuistaal zal moeten worden nagegaan met het oog op evenwichtig samengestelde scholen. Voor het basisonderwijs is de druk groot op ouders om te verklaren dat de thuistaal Nederlands is om doorverwijzing van hun kinderen te vermijden. Voor het secundair onderwijs maakt de regel dat iedere leerling die een getuigschrift basisonderwijs behaalde als thuistaal Nederlands heeft, doorverwijzingen quasi onmogelijk. Er moet onderzocht worden of deze mechanismen aanleiding geven om multiculturele scholen te doen evolueren tot concentratiescholen.

3.4.2. Kosteloosheid en kostenbeheersing

Kosteloosheid van het basisonderwijs is een absolute prioriteit. Voor het bereiken van de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen kunnen scholen geen bijdragen van de ouders vragen. **We voeren de kosteloosheid eerst in het zesde leerjaar in en dalen geleidelijk af naar de**

eerste kleuterklas. Voor het secundair onderwijs is kosteloosheid voorlopig geen haalbare kaart.

Zolang de kosteloosheid in het basisonderwijs niet tot en met de eerste kleuterklas is gerealiseerd, moet er een beleid gericht op strikte kostenbeheersing worden ontwikkeld op schoolniveau met betrekking tot kosten die worden gemaakt voor het bereiken van de eindtermen. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om kostenbesparend te zijn, ook voor extra-murosactiviteiten. Het overleg op schoolniveau moet het mogelijk maken om hierover de nodige afspraken te maken.

Voor het secundair onderwijs heeft kostenbeheersing voor de ouders eveneens betrekking op de kosten gemaakt voor de realisatie van de eindtermen en op extra-murosactiviteiten. Uiteraard proberen we ook hier kostenbesparend te werken. Zoals bij het basisonderwijs kunnen hierover binnen het lokaal overleg afspraken worden gemaakt.

Dit debat heeft banden met de gelijke financiering van leerlingen (zie 2.3.1). Bovendien is niet elke studierichting even duur. Mede daarom zorgen we voor **een betere financiële ondersteuning van het technisch en beroepsonderwijs**. De behoeften aan moderne en veilige basisuitrusting van onze TSO-BSO scholen is reuzengroot omwille van de technologische ontwikkelingen en de behoefte aan een aantrekkelijke leeromgeving.

3.4.3. Een onderwijs- en zorgcontinuüm realiseren

De uitbouw van een onderwijscontinuüm heeft betrekking op het vergroten van de mogelijkheden voor inclusie in het gewoon onderwijs, versterking van het geïntegreerd onderwijs, het faciliteren van samenwerkingsverbanden tussen gewoon en buitengewoon onderwijs, het moderniseren van de structuur van buitengewoon onderwijs. Inclusief onderwijs en buitengewoon onderwijs worden op een continuüm gesitueerd. Het tegemoetkomen aan de specifieke onderwijsbehoeften van sommige leerlingen vraagt immers, soms tijdelijk, soms permanent, een andere, bijzondere setting. In de samenwerking tussen het buitengewoon en het gewoon onderwijs kan heel wat deskundigheid worden uitgewisseld. Vooral de bekwaamheid van het personeel van het buitengewoon onderwijs in het dagdagelijks realiseren van aangepast onderwijs is een belangrijk element. De discussie zal moeten worden aangegaan hoe we **bijkomend investeren in de opleiding van het huidige personeelskader van het buitengewoon onderwijs om de ondersteunende taak ten aanzien van het gewoon onderwijs op een professionele manier te kunnen opnemen**. Zo krijgen de diverse onderwijsvormen (gewoon onderwijs, buitengewoon onderwijs, geïntegreerd onderwijs ...) hun volle mogelijkheden om in een goede interactie en samenwerking de kansen van de leerlingen op integratie en inclusie te maximaliseren. Het nieuwe financieringssysteem moet deze benadering ondersteunen

De aanpak van leerproblemen vereist een totaalaanpak waarbij de samenwerking in het onderwijs en tussen onderwijs en andere instanties in een zorgcontinuüm wordt bevorderd. Ten onrechte wordt gemeend dat de leerlingenbegeleiding een taak is, die hoofdzakelijk aan de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) is toevertrouwd. Hoewel de titel van het decreet van 1 december 1998 dit misverstand wat in de hand werkt, wordt precies in dat decreet de verantwoordelijkheid van de school voor de eerstelijnszorg vastgelegd en worden heel wat opdrachten voor het schoolteam aangegeven. De taakverdeling tussen school en CLB zal beter worden uitgeklaard. Bij het verder uitbouwen van het zorgcontinuüm gaan we ervan uit dat het schoolteam de verantwoordelijkheid voor zorg opneemt. Door het wederzijds

uitwisselbaar maken van “punten” uit het zorgverbredingsbeleid en “lestijden”/“uren-leraar” voor het onderwijzend personeel krijgen het schoolteam en het schoolbestuur de keuze of en in welke mate ze de zorgverantwoordelijkheid door een specifieke categorie personeelsleden of het onderwijzend personeel laten opnemen.

De centra voor leerlingenbegeleiding hebben ten aanzien van deze primaire functie van de school een subsidiaire werking. De school wordt in haar zorgverantwoordelijkheid ondersteund door de CLB als weliswaar externe, maar toch schoolgerelateerde organisatie. De CLB hebben een belangrijke rol bij **het ontwikkelen van scholen als krachtige leer- en begeleidingsinstanties, waarbij de brede zorg voor de leerlingen wordt opgenomen.** Belangrijk is dat de CLB hierbij hun onafhankelijkheid bewaren.

Het installeren van een zorgcontinuüm moet vertrekken vanuit de school, maar zal in nauwe samenwerking met het welzijnsveld rondom de school moeten gebeuren. Het bevat immers een combinatie van educatieve, preventieve en curatieve acties. Het CLB als organisatie die in een onderwijscontext fungeert, dient vanuit het decreet te beschikken over een “aanwijsbaar netwerk” en is als zodanig een actieve partner in een netwerk van diensten uit het welzijnsveld en de gezondheidsvoorzieningen. De positie en de rol van onderwijs in de integrale jeugdhulpverlening en de jeugdzorg zullen in dit kader verder geëxploreerd en ingevuld moeten worden.

3.4.4. Schoolmoeheid, spijbelen en ander anti-sociaal gedrag bestrijden

Rond de problematiek van schoolmoeheid, spijbelen, probleemgedrag en de vaak daarmee samenhangende ongekwalificeerde uitstroom zullen we de komende jaren een integraal beleid uitwerken. Voor 30 juni 2005 evalueren we het beleid met betrekking tot het spijbelen. We bekijken inzonderheid de effectiviteit van de verschillende verbetertrajecten terzake.

Ouders zullen moeten meewerken aan trajecten die tot doel hebben het spijbelgedrag te verhelpen. **Ouders die weigeren om ter zake hun verantwoordelijkheid op te nemen zullen de nodige begeleiding krijgen.** Indien dit nog niet helpt, zullen zij op de één of andere manier worden gesanctioneerd. Omdat spijbelen vaak slechts een veruiterlijking van onderliggend problematisch gedrag of schoolmoeheid is, zal er moeten gewerkt worden aan stimulerende leeromgevingen en meer flexibele leertrajecten. Een foutieve studiekeuze is voor vele jongeren de start van een rits problemen. **Daarom versterken we een systeem van continue studiekeuzebegeleiding met het accent op positieve oriëntering gebaseerd op de competenties en de interesses van leerlingen.** Het accent moet daarbij onder meer liggen op het aanscherpen van de sociale vaardigheden, keuzebekwaamheid en verantwoordelijkheidsgevoel van de jongeren. Op dat vlak kan ook heel wat geleerd worden uit de ervaring van onder meer de Syntra en de centra voor deeltijds onderwijs.

3.4.5. Nederlandse taal beheersen

Onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister voor Inburgering is er een budgettaire en organisatorische inspanning nodig inzake het behoeftedekkend aanbod Nederlands als tweede taal (NT2). Hierover zullen de betrokken ministers in overleg met elkaar treden en in samenwerking oplossingen trachten te realiseren.

We breiden de Onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) verder uit, zowel naar doelgroep als naar aanbod. Dit betekent dat het taalbad ook mogelijk wordt voor

kinderen met de Belgische nationaliteit. Er moet worden onderzocht hoe aan de resterende individuele noden van leerlingen die het schooljaar voordien de OKAN-klas volgden, kan worden tegemoetgekomen, opdat het OKAN-rendement in hun vervolgonderwijs daadwerkelijk vruchten afwerpt. Mogelijk kunnen ook externe organisaties bij de OKAN-problematiek worden betrokken.

3.4.6. Studietoelagen en sociale voorzieningen; studiefinanciering hoger onderwijs

Om de studietoelagen in het secundair onderwijs op de behoeften af te stemmen, is de wetgeving aan een grondige herziening toe. Met het oog op eenduidigheid en administratieve vereenvoudiging is het noodzakelijk dat de algemene voorwaarden dezelfde zijn voor het secundair als voor het hoger onderwijs.

Door de huidige inkomstengrenzen valt een grote groep voor wie de studiekosten zwaar wegen op het gezinsbudget, uit de boot. **Om de beoogde doelgroep beter te bereiken, zullen we binnen de budgettaire mogelijkheden minimum- en de maximumgrenzen voor studietoelagen en studiefinanciering geleidelijk optrekken en zullen we de toelagen moduleren volgens de kostprijs van de opleiding.**

Er zal worden gezocht naar mogelijkheden om de studietoelage of studiefinanciering automatisch toe te kennen.

Er komt een groeipad naar gelijke toelagen voor sociale voorzieningen aan hogescholen en universiteiten, zodat er geen onderscheid meer bestaat tussen studenten van hogescholen en die van universiteiten. We zullen het maken van overeenkomsten tussen associaties aanmoedigen, waarbij studenten van de ene associatie toegang krijgen tot de sociale voorzieningen van instellingen in een andere associatie mits een compenserende verrekening tussen (de instellingen van) beide associaties.

3.4.7. Brussel, Vlaamse rand en taalgrensgemeenten

Om de coherentie van het beleid ter ondersteuning van het Brussels Nederlandstalig onderwijs te versterken, zullen we de bestaande en nieuwe maatregelen in een Brusseldecreet bundelen. We zullen ouders wijzen op het belang van het gebruik van het Nederlands door hun kinderen ook buiten de school. Creatieve experimenten inzake taalversterkend onderwijs of een taalbad worden mogelijk. Dit onthaalbeleid geldt ook voor de scholen in de Vlaamse Rand en de taalgrensgemeenten.

We houden bij de regelgeving in alle beleidsdomeinen rekening met de effecten ervan in Brussel, maar ook in de Vlaamse rand en de taalgrensgemeenten.

De Nederlandstalige scholen in de faciliteiten- en taalgrensgemeenten willen bijkomend ondersteund worden om kwalitatief hoogstaand onderwijs te verschaffen.

Tegen 1 januari 2006 zal een oplossing worden gezocht voor de problematiek van de pedagogische en taalinspectie in het Franstalig faciliteitenonderwijs en de taalgrensgemeenten met het oog op homogene bevoegdheidspakketten. Het niet kunnen uitvoeren van de inspecties heeft tot gevolg dat er belangrijke opportuniteiten voor die leerlingen niet benut kunnen worden, zoals de zorguren, de GOK-lestijden, de leerlingenbegeleiding,...

Pedagogische inspectie en taalinspectie zijn met andere woorden geen louter verplichte controle op het onderwijs, maar zorgen ervoor dat de leerlingen in het Franstalig onderwijs in de faciliteitengemeenten extra aanmoediging krijgen voor integratie. Meer algemeen zal de Vlaamse Regering met het oog op meer homogene bevoegdheidspakketten en noodzakelijke hefboomen voor een beter bestuur de volledige overdracht verdedigen van de taalinspectie en de pedagogische inspectie van de faciliteitenscholen.

De Franse Gemeenschap moet haar wettelijke verplichting tot financiering van de Vlaamse school in Komen nakomen.

3.5. VEILIGE LEEROMGEVINGEN GARANDEREN

Mensen die leren, jong en oud, moeten dit in veilige leeromgevingen kunnen doen. Leren is enkel succesvol wanneer die veiligheid ook is gegarandeerd.

3.5.1. Aantrekkelijke en veilige schoolgebouwen

Vlaanderen investeert relatief weinig in de schoolgebouwen en de uitrusting van de scholen. De meeste schoolbesturen kampen met verouderde, vaak onveilige gebouwen en hebben plannen voor nieuwbouw of vernieuwbouw. Pedagogisch-didactische vernieuwingen, waaronder een effectieve implementatie van ICT en eisen inzake veiligheid van leerlingen en personeelsleden vragen om een moderne en aangepaste infrastructuur. We trachten een **budgettaire inhaalbeweging te maken, die noodzakelijk is, maar een verscheidenheid van instrumenten zal vereisen.** We kunnen daarbij denken aan een (substantiële) verhoging van de middelen van DIGO en het Gemeenschapsonderwijs, een onderzoek naar de invoering van alternatieve financieringsmechanismen (PPS, Bevak), de optimalisering van het gebruik van publieke en private infrastructuur, netoverschrijdende samenwerking. We willen ook onderzoeken hoe projecten sociale economie met tewerkstelling van deeltijds leerplichtigen kunnen bijdragen aan de renovatie en het onderhoud van het gebouwenpatrimonium. **De Vlaamse regering zal de nijverheidsscholen gaandeweg en in functie van de budgettaire ruimte hogere werkingsmiddelen toekennen,** opdat zij hun machineparken voor basisuitrusting kunnen actualiseren en voldoen aan veiligheids- en milieuvoorschriften.

Er moet uitvoering worden gegeven aan de regeling i.v.m. de enorm belastende erfenis voor heel wat scholen in het kader van het Nationaal Waarborgfonds, overeenkomstig de afspraken gemaakt in het Lambermontakkoord.

3.5.2. Basismobiliteit realiseren voor leerlingen

Basismobiliteit voor leerlingen uit het basis- en secundair onderwijs moet worden gewaarborgd. We gaan voor netoverschrijdend leerlingenvervoer in samenwerking met de Lijn en realiseren een decreet algemeen leerlingenvervoer. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen leerlingenvervoer basisonderwijs, leerlingenvervoer secundair onderwijs en leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs.

In de loop van deze legislatuur voeren we, naarmate de budgettaire middelen dit toelaten, projectgewijs, in samenwerking met de lokale besturen en de scholen, netoverschrijdend gratis vervoer in voor leerlingen van het basisonderwijs.

Het aanbod aan openbaar vervoer voor leerlingen van het secundair onderwijs wordt verbeterd: **alle leerlingen van de secundaire scholen in Vlaanderen krijgen de mogelijkheid zich met het openbaar vervoer naar de school te verplaatsen.**

Het leerlingenvervoer Buitengewoon Onderwijs is aan een grondige doorlichting toe. De huidige regelgeving is verouderd en dient te worden aangepast. **Aandacht wordt gevraagd om de duur van de bustrajecten zo beperkt mogelijk te houden en voldoende gevormde busbegeleiding te voorzien.**

3.5.3. Prioriteit voor een verkeersveilige school

Samen met de implementatie van het gratis leerlingenvervoer en in samenwerking met de gemeentebesturen, wordt er aandacht gevraagd voor het aanmoedigen van het STOP-principe. We promoten het eerst de Stappers (voetgangers), dan de Trappers (fietsers) verder het Openbaar vervoer of het netoverschrijdend leerlingenvervoer en tot slot de verplaatsingen die Privé worden uitgevoerd.

3.6. LEERKRACHTEN IN HUN PROFESSIONALISERING ONDERSTEUNEN

Goede leraren zijn de belangrijkste garantie voor onderwijskwaliteit. Leraren moeten hun job in goede omstandigheden kunnen uitoefenen. Leraren zijn professionals, die dus ook goed moeten worden opgeleid. Ze moeten kunnen ingroeien in hun job, hun stielkennis permanent bijschaven en ter beschikking stellen van beginnende collega's (mentoring). Hun jobinhoud moet variëren. Bovenal moeten ze gewaardeerd worden door leerlingen, gezinnen, samenleving en beleid. Professionals hebben ook het recht om hun gezag uit te oefenen en dit gezag ook gerespecteerd te weten.

3.6.1. Opleiding, ingroeibanen en permanente professionalisering

De initiële opleiding tot leraar moet gericht zijn op zowel een goede pedagogisch-didactische deskundigheid als een vakdeskundigheid als leraar. Dat betekent dat de basiscompetenties van leraar tot op een startniveau ontwikkeld moeten zijn. Basiscompetenties moeten onderscheiden worden in startcompetenties enerzijds en ontwikkelingscompetenties anderzijds. Dat startniveau garandeert dat de leraar-in-vorming de professionele praktijk kan betreden. **Er komen dus ingroeibanen met sterke begeleiding van mentoren, met een aangepast statuut en verloning.** De beroepstitel van leraar verwerf je pas na deze fase, als je de in-servicetraining hebt doorgemaakt en je startcompetenties zijn aangevuld en verrijkt. Iedereen die de opleiding tot leraar start, moet ook de garantie hebben tot toegang tot deze ingroeibanen.

De lerarenopleiding zal worden omgevormd en aangepast aan het structuurdecreet rekening houdende met de evaluatie van de lerarenopleiding. De GPB-opleiding zal als een volwaardige lerarenopleiding worden erkend, mits het aan dezelfde kwaliteitsvoorwaarden voldoet als de andere lerarenopleidingen. Het is goed dat er verschillende trajecten voor uiteenlopende doelgroepen beschikbaar blijven maar het is van groot belang dat er één helder concept van beroepsprofiel en bijhorende basiscompetenties van leraar bestaat.

We maken werk van de inrichting van een volwaardige opleiding van islamleraars en imams binnen het Vlaamse onderwijs. Twee jaar nadat deze opleiding van start gegaan is, zullen,

conform de taalwetgeving, enkel mensen die middels een taalexamen bewezen hebben de Nederlandse taal te beheersen in aanmerking komen voor de functie van leraar islamitische godsdienst. Voor de personen die thans als leraar islamitische godsdienst of imam fungeren voorzien we een overgangperiode.

Het uitbouwen van een aantrekkelijk loopbaanperspectief en een verdere professionalisering staan centraal in het modern personeelsmanagement. De aanvangsbegeleiding en nascholing moeten structureel verankerd worden binnen een traject van levenslang leren voor leerkrachten. Een leraar moet in de breedte voldoende basiscompetenties bezitten om de veelheid van taken op te kunnen nemen die hem of haar in en buiten de klas wachten. Het model van de vlakke loopbaan is vooral in zijn inhoudelijke betekenis fout, namelijk alsof je je gehele loopbaan altijd hetzelfde zou moeten doen. We moeten, binnen een model van schoolopdracht, evolueren naar taakdifferentiatie binnen de school als organisatie, waarbij mensen ook gewaardeerd en aangesproken worden op hun specifieke competenties en interesses.

We willen ook via detacheringen (of zelfs outplacement) externe mobiliteit aanmoedigen bij leraren. **Ook willen we de instap van de zogenaamde zij-instromers (mensen met beroepservaring in andere sectoren) stimuleren.** Leerkrachten moeten worden aangemoedigd om langer te blijven werken. De job moet boeiender worden met de mogelijkheid om er af en toe eens tussenuit te stappen.

Een job met veel autonomie en vrijheid om het werk zelf te kunnen plannen, wordt doorgaans als een aantrekkelijke job ervaren. Het is nodig dat er voldoende vertrouwen is in de leerkrachten en in hun pedagogische expertise om hen die ruimte te geven.

De vervangingspool moet dringend worden geëvalueerd met het oog op zijn optimalisering.

3.6.2. Moderniseren van het personeelsbeleid

De nieuwe rechtspositie zal de verschillen tussen de huidige rechtsposities wegwerken en scholen én scholengemeenschappen ruimte geven om een kwaliteitsvol en modern personeelsbeleid te voeren. Zo zal de scholeneen basisinstrumentarium worden aangereikt dat noodzakelijk is voor een modern personeelsbeleid, zoals functiebeschrijvingen en evaluaties. In een vernieuwde rechtspositie zullen meer autonomie, deregulering en responsabilisering centraal staan. Deze principes zullen leiden tot een geharmoniseerd personeelsstatuut dat evenwichtig wordt gecombineerd met rechtsbescherming van de personeelsleden.

De flexibilisering van de opleidingstrajecten maakt de band tussen diploma's en de te onderwijzen vakken minder éénduidig. Er zullen derhalve nieuwe criteria worden gezocht om de onderwijsbevoegdheid, de verloning en de schoolopdracht of inzetbaarheid van het personeel te bepalen. Ook de ingewikkelde en administratief belastende reffectatieprocedure moet in dit licht worden aangepast.

In het hoger onderwijs zal na de integratie van opleidingen in de bachelor/master-structuur, de academisering van twee-cycli-opleidingen en de invoering van associaties ook het personeelsbeleid tussen hogescholen en universiteiten beter op elkaar moeten worden afgestemd. Een modern human resources beleid moet de mobiliteit tussen de instellingen

bevorderen en waar nodig, zonder de specifieke missie van universiteiten en hogescholen in gevaar te brengen, evolueren naar een geïntegreerd personeelsstatuut.

3.7. EFFECTIEF EN DOELMATIG BESTUUR IN ONDERWIJS EN VORMING STIMULEREN

Om te garanderen dat de publieke investeringen in het onderwijs effectief en efficiënt worden besteed, moet op alle niveaus van vorming en onderwijs goed bestuur verzekerd zijn. Beslissingen moeten worden genomen op het daarvoor meest geschikte niveau. Dit impliceert vaak verdere decentralisering en autonomie, maar ook samenwerking of schaalvergroting. Externe verantwoording van organisaties en informatie aan de burger blijven belangrijk.

3.7.1. Beleidsvoerend vermogen van scholen versterken

Scholen, krijgen van de overheid een kwaliteitskader waarbij ze onder meer op hun resultaten, leerwinst en welbevinden worden getoetst, maar verder hun vrijheid behouden

Parallel met de uitbreiding van de lokale autonomie zal het beleidsvoerend vermogen van de onderwijs- en vormingsinstellingen worden versterkt. De onderwijsinstellingen dragen de eerste verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van onderwijs en vorming. Voor het verhogen van het beleidsvoerend vermogen van de onderwijsinstellingen zijn strategische planning en interne evaluatie dan ook essentieel. **Om die zelfevaluatie in het leerplichtonderwijs te realiseren, zal de overheid stimulerende initiatieven nemen.** We zullen onderzoeken welke de inhoudelijke thema's zijn en hoe we ondersteuning kunnen aanbieden in overleg met alle partners.

Het beleidsvoerend vermogen van de scholen wordt ook geactiveerd door het draagvlak van de scholen te verbreden. Dit zal gebeuren door enerzijds het uitbouwen van de participatiestructuren, het stimuleren van de participatiecultuur en het ondersteunen en vormen van leerkrachten, ouders en leerlingen om democratisch aan het beheer van de onderwijsinstellingen te participeren. Anderzijds wordt het beleidsvoerend vermogen van scholen versterkt via samenwerkingsverbanden.

De scholengemeenschap (SG) is het eerste netwerk van de directeur. In de SG moet binnen iedere zesjarige periode nadrukkelijk werk worden gemaakt van een strategisch plan, waar met jaarlijkse actieplannen naartoe wordt gewerkt

Scholen die samenwerken, kunnen de beleids- en beheersproblemen beter het hoofd bieden. De voorbije vijf jaar groeiden de scholengemeenschappen in het secundair onderwijs geleidelijk uit tot een lokale structuur die het leveren van kwaliteitsvol onderwijs ondersteunt. Om die rol ten volle te kunnen opnemen, zullen de scholengemeenschappen in de toekomst gaandeweg meer ruimte, bevoegdheden, mogelijkheden, verantwoordelijkheid en middelen krijgen. Daarbij zal steeds voor ogen worden gehouden dat de scholengemeenschappen geen doel op zich zijn, maar dat de eigenheid van de individuele school van groot belang blijft. De nodige aandacht zal ook worden besteed aan het mogelijk maken van samenwerking tussen scholengemeenschappen onderling en samenwerking met andere onderwijsniveaus in de meest brede zin van het woord.

Sinds 1 september 2003 zijn er ook scholengemeenschappen in het basisonderwijs. Deze worden overwegend positief geëvalueerd door alle betrokkenen. Vanaf 1 september 2005 zullen scholengemeenschappen in principe voor een periode van zes schooljaren worden gevormd. Er zal daarvoor worden gesteund op de praktijk en de ervaringen van het secundair onderwijs. **(Stimulerende) maatregelen kunnen worden overwogen om de reeds bereikte resultaten te consolideren. We denken aan het versterken van de scholengemeenschappen in het basisonderwijs,** de vereenvoudiging van de reglementering inzake de verschillende **puntenenveloppes** en het samen leggen ervan, **het minder nadelig maken van fusies.**

In het **volwassenenonderwijs** zullen regionale centra worden uitgebouwd die minstens onderwijs voor sociale promotie en de basiseducatie omvatten, maar waarbij ook andere instellingen van het publieke opleidingslandschap kunnen betrokken worden. Hiertoe zal een decreet volwassenenonderwijs worden gerealiseerd. Naar analogie van het secundair en het basisonderwijs zal het ook voor **DKO-instellingen** mogelijk worden om in grotere gehelen samen te werken op tal van terreinen.

3.7.2. Betere waardering van directies

Het beleidsvoerend vermogen van scholen steunt voor het grootste deel op de deskundigheid van de directie en van de leerkrachten. **De centrale overheid zal dan ook moeten investeren in competente en enthousiaste schooldirecties, in hun opleiding en nascholing en zal hun professionaliteit moeten erkennen.** In dat opzicht is de professionalisering van de schoolbesturen aangewezen. **De verhoging van de wedde van de directies, alsook een verbetering van de omstandigheden waarin ze moeten werken (werkingsmiddelen, betere infrastructuur e.d.), zal tijdens de huidige legislatuur de nodige aandacht moeten krijgen.** Onderzocht moet worden welke de samenhang is tussen schoolgrootte en draagvlak voor het beleidsvoerend vermogen. **Functies op het niveau van het middenmanagement moeten worden uitgewerkt.**

3.7.3. Participatie en onderwijs in partnership

Tijdens de voorbije regeerperiode werd het decreet betreffende de participatie op school gestemd. Dit decreet heeft een aantal belangrijke verdiensten. Zo wordt concreet aandacht besteed aan het belang van een aantal vormen van participatie op school en worden een aantal structuren voorzien die aan participatie vorm kunnen geven. Het participatiedecreet heeft ook als verdienste dat het een aantal scholen waar participatie nog niet echt aan de orde was, heeft doen nadenken over participatie en de meerwaarde ervan. Leerlingen, ouders, leerkrachten, inrichtende machten en vertegenwoordigers uit het sociaal en economisch leven krijgen de kans om de school mee gestalte te geven

Doelstelling is te komen tot een maximale participatiecultuur op school. Met het oog op de realisatie van deze doelstellingen zal het participatiedecreet worden uitgevoerd en na drie jaar worden geëvalueerd. Tijdens de huidige regeerperiode willen we, ook vanuit een standpunt van matiging van planlast, de nu bestaande participatiecultuur vergroten en versterken. We moeten ervoor zorgen dat scholen hun eigen participatief model kunnen ontwikkelen of bestaande functionele participatiemodellen verder kunnen uitbouwen binnen het hen aangereikte decretale kader. Ook hier willen we vertrouwen geven aan de scholen en hen verantwoordelijk maken voor het ontwikkelen van soepel hanteerbare participatieve

structuren die leiden tot een verhoging van de participatie op school. **De overheid zal deze benadering stimuleren en ter zake faciliterend werken.**

Koepels kunnen enkel werken voorzover ze gedragen zijn door hun leden. De rol van de onderwijskoepels is die van belangenbehartiger van een groepering van scholen met gemeenschappelijke onderwijsinhoudelijke concepten. Zij verlenen vraaggestuurde diensten aan de scholen. Met de koepels worden afspraken gemaakt om inzonderheid de planlast voor de scholen te beperken. **Een transparant systeem van financiering van alle koepels wordt uitgewerkt.**

3.7.4. Planlast en administratieve vereenvoudiging - deregulering en autonomie

We geven leerkrachten en directies meer tijd om zich te concentreren op hun kerntaken door een significante vermindering van de administratieve en bureaucratische verplichtingen door iedereen die planlast oplegt. De schoolleiding, evenals de schoolsecretariaten, moeten bevrijd worden van allerlei onnodige administratieve beheerstaken. Verschillende pistes zullen hiertoe worden bewandeld.

Vooreerst zal de overheid maximale inspanningen doen om de administratieve stroom aan gegevens tot een minimum te beperken. Indien het doorsturen van de gegevens geen relevante meerwaarde heeft en indien het de overheid hierdoor niet ontbreekt aan beleidsinformatie, moet de administratieve last worden vereenvoudigd. In dit kader zullen we ook het gesprek aangaan met de onderwijskoepels om te kijken in welke mate ook zij kunnen meewerken aan de administratieve vereenvoudiging en planlastvermindering van de scholen.

We vereenvoudigen de onderwijswetgeving. We waken er over dat de overheid zich beperkt tot een rechtszeker kader dat niet om de haverklap wijzigt. Verder kunnen regelgeving en procedures op een aantal vlakken worden vereenvoudigd. De huidige procedure van de eindtermen dient zeker te worden herbekeken en de verschillende verlofregelingen zijn aan harmonisatie toe. Ook met betrekking tot de inspectie van de scholen kunnen maatregelen worden genomen. Zo willen we de bestaande inspectieprocedure met betrekking tot gelijke kansen integreren in de normale schooldoorlichting.

Tevens wensen wij een fundamenteel debat aan te gaan met betrekking tot het verhogen van de autonomie van de school. In overleg met alle onderwijsactoren willen we de contouren vastleggen van een beleid dat scholen maximale kansen geeft om zich te concentreren op hun kerntaken. Hiertoe willen we de onderwijsregeling in de mate van het mogelijke vereenvoudigen en toch een rechtszeker kader handhaven. Bij het uittekenen van haar schoolbeleid moet de inrichtende macht de mogelijkheid krijgen haar middelen, zowel de werkmiddelen als de omkaderingsmiddelen, optimaal in te zetten. Het “ontkleuren” van middelen, zoals voor ICT-coördinatoren, en het uitwisselbaar maken van sommige middelen en punten kunnen hier een oplossing bieden.

Frank Vandenbroucke,
Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming